

Kwetsbare leerlingen en thuisonderwijs, in tijden van corona

Hogeschool Rotterdam, maart 2020

Nu de scholen dicht zijn, zijn kinderen en jongeren meer dan ooit aangewezen op thuis. Dat is een onwenselijke situatie, zeker voor leerlingen die in een kwetsbaar gezin opgroeien. De kansengelijkheid neemt in deze periode toe. Hierbij geven we een overzicht van de belangrijkste uitdagingen en manieren waarop scholen en anderen juist deze kinderen kunnen steunen.

Algemene informatie

- ▶ De **Gelijke Kansen Alliantie** (OCW) biedt, samen met de Alliantie Kinderarmoede, een platform met nog veel meer informatie voor scholen.
- ▶ **Lesopafstand** geeft een overzicht van tips en materialen voor thuisonderwijs voor po, vo, mbo en ouders.
- ▶ Minister Slob stuurde een **Kamerbrief** over de gevolgen van de coronacrisis voor het onderwijs.
- ▶ Het **Nederlands Jeugd Instituut** biedt informatie voor professionals, gemeenten, ouders en kinderen.
- ▶ De **Kinderombudsman** heeft een speciale pagina voor kinderen en jongeren.

Uitdaging 1: online onderwijs

Met groot respect zien wij hoe scholen in staat zijn gebleken om het onderwijs in korte tijd online aan te bieden. Sommige scholen konden snel schakelen omdat zij over een sterk ICT-team beschikken en leerlingen standaard een tablet krijgen. Programma's als Microsoft Teams ondersteunen contact tussen leraar en leerling zowel individueel als in klassenverband en bieden mogelijkheden voor leerlingen om online samen te werken (voor anderstalige ouders: in Teams kan een **voorkeurstaal** ingesteld worden). Sommige scholen beginnen en eindigen de dag met een klassengesprek.

Dat draagt bij een dagstructuur en het gevoel deel uit te blijven maken van een klas.

Laptops voor elke leerling

Andere scholen worden geconfronteerd met gezinnen waar geen PC's, laptops of tablets beschikbaar zijn en er thuis geen wifi is. Het **Jeugdeducatiefonds** was razendsnel met het verspreiden van 2000 laptops die ABN AMRO aan hen schonk. Het **ministerie van OCW** trok 2,5 miljoen euro uit voor de aanschaf van laptops via schoolbesturen. Ook zijn er mooie voorbeelden van scholen die hun laptops en tablets uit hebben geleend aan scholen met leerlingen die daar geen beschikking over hebben en van gemeenten en bedrijven die bijspringen. Scholen die nog gezinnen tegenkomen zonder laptop of tablet kunnen zich wenden tot collega scholen, lokale initiatieven, de gemeente en tot het Jeugdeducatiefonds (die weer nieuwe laptops aan het verzamelen is). Ouders kunnen terecht bij **Stichting Leergeld**.

Uitdaging 2: ouders als leraar

Met even groot respect zien we hoe ouders hun best doen om hun kinderen thuis te begeleiden. Voor ouders, ook als zij hoog opgeleid zijn, is dit een uitdaging, en dat is niet alleen vanwege de combinatie met werk. Maar ouders zijn geen leraren. Hoe moet dan in gezinnen waar ouders zich überhaupt niet in staat voelen om hun kind te begeleiden met schoolwerk en waar geen ontwikkelingsmateriaal is zoals puzzels, blokken, boeken en kleurpotloden? Meerdere organisaties proberen te steunen. Zo heeft **Wij Leren** tips voor ouders verzameld en heeft het **schoolbestuur PCBO** een pamflet met tips voor ouders ontwikkeld. **Nationaal Fonds Kinderhulp** wil met knutselmateriaal, bordspelen of een zandbakje meer ontspanning bieden aan kwetsbare kinderen.

Jeugdbibliotheek online

De Bibliotheek biedt momenteel via **jeugdbibliotheek.nl** een aantal vrij toegankelijke services aan voor kinderen en jongeren die geen bibliotheekaccount via hun abonnement hebben. Voorleesfilmpjes en digitale prentenboeken zijn vrij toegankelijk via de **Voorleeshoek** en **Bereslim** (gebruikersnaam bereslim100943 en wachtwoord Bieb2020!) of in het **Boekpakket**. Luisterboeken zijn vrij beschikbaar via **Luisterbieb -app**. Vanaf 30 maart is er tien dagen lang de voorleesfilmserie **Huisarrest** (geschreven en voorgelezen door bekende schrijvers). Verder lezen **Paul van Loon** en Jacques Vriens (**Bekijk Meester Jaap**) hun boeken voor. In de digitale jeugdbibliotheek zijn per leeftijdscategorie nog meer titels beschikbaar en de Thuisbieb van de Bibliotheek biedt vrij toegankelijke e-books.

Drempel slechten

Het begeleiden van kinderen bij thuisonderwijs kan vooral lastig zijn voor ouders die laagopgeleid of laag taalvaardig zijn, of de Nederlandse taal slecht beheersen. Het helpt als deze ouders extra uitleg krijgen via de telefoon (mogelijk door iemand die de thuistaal spreekt van ouders) of via filmpjes die laten zien wat er van kinderen verwacht wordt. De handreiking **Taal is OK**, biedt leerkrachten van jonge kinderen tips en voorbeeldactiviteiten die goed aansluiten op de thuisomgeving. De handreiking is ontwikkeld door de CED-groep bij de aanpak **Thuis in Taal** van Hogeschool Rotterdam. Hoewel deze aanpak bedoeld is voor ouderkindactiviteiten op school, is het voorbeeldmateriaal ook bruikbaar voor thuisonderwijs.

Contact met alle gezinnen

Bij het bieden van thuisonderwijs is het van belang dat leraren contact houden met alle gezinnen. Op de klassenlijst kunnen zij bijhouden met welk gezin zij contact hebben en op welke manier (e-mail, sociaal media, telefoon), en welke gezinnen extra steun behoeven. Juist met deze gezinnen is van belang meer persoonlijk contact te onderhouden: door vaker te bellen (met de telefoon van school, anders herkennen ouders het nummer niet en nemen zij niet op), door goed te luisteren naar ouders en door te vragen, en door langs te gaan als er geen contact tot stand komt.

Steun van studenten

Voor sommige leerlingen is de begeleiding vanuit school niet genoeg. Aanvullende steun kan komen van bijvoorbeeld **studenten** die zich inzetten voor scholieren in het voortgezet onderwijs. In het basisonderwijs kunnen Pabo-studenten bijdragen aan het verzorgen van online lessen, contact leggen met leerlingen en leermiddelen langsbrengen. In Rotterdam peilt het programma Mentoren op Zuid, hoe de studenten ook de leerlingen die zij begeleiden kunnen blijven ondersteunen.

Uitdaging 3: onveilige thuissituatie

Er zijn gezinnen waar veel stress is, bijvoorbeeld door armoede, en/of waar kinderen niet veilig opgroeien. In deze tijden neemt die stress toe en zijn er bovendien in veel meer gezinnen dan anders grote geldzorgen. De **Kindertelefoon** krijgt aanzienlijk meer vragen dan anders. **Stichting Voedselbanken Nederland** vraagt aandacht voor mensen in nood die juist nu de voedselpakketten extra hard nodig hebben.

It takes a village

Juist voor deze kinderen is het een slechte zaak dat zij de hele week thuis zijn. Leraren weten op basis van hun klassenlijst en de contacten die ze juist met kwetsbare gezinnen zoeken, over welke leerlingen ze zich extra zorgen maken. De zorgprofessionals weten welke zorgverleners er al bij het gezin betrokken zijn. Zo krijgt de school overzicht van welke leerlingen zich in een onveilige thuissituatie bevinden.

Het advies van **Veilig Thuis** aan scholen is om minimaal eenmaal per week met alle leerlingen contact te hebben. Met kwetsbare leerlingen is het advies vaker contact te hebben en om bij zorgen de zorgprofessional in de school in te schakelen. Als ook zorgprofessionals geen contact kunnen leggen met een gezin, is het verstandig het WIJ, wijkteam of leerplicht in te schakelen. Daarnaast beveelt Veilig Thuis aan om het netwerk rond het gezin te activeren om het kind vaker activiteiten buiten huis aan te kunnen bieden. Als de thuissituatie onhoudbaar is en ondersteuning onvoldoende lukt, vraagt Veilig Thuis van scholen deze leerling op school op te vangen. Het **Crisisfonds** opende bovendien een crisisfonds om kinderen die door de schoolsluiting in acute nood zijn, direct te kunnen ondersteunen. De **Kinderombudsman** vraagt burens, vrienden en kennissen die kinderen met een lastige thuissituatie in hun omgeving hebben om een beetje extra op deze kinderen te letten. De Kinderombudsman doet een beroep op scholen om deze kinderen op te vangen.